

به نام خدا

گزارش عملکرد حمل و نقل ریلی سال ۱۴۰۲

در تهیه گزارش آماری حمل و نقل ریلی سعی شده است، تصویری شفاف از عملکرد گذشته صنعت و اثرات آن روی شاخص های مختلف حمل و نقل ریلی تهیه شود.

این گزارش های آماری ضمن فراهم نمودن ابزارهای تحلیلی برای فعالان حوزه حمل و نقل ریلی، مدیران و کارشناسان بخش خصوصی و دولتی، آنها را در اتخاذ تصمیمات مبتنی بر شرایط واقعی در سطح سیاست گذاری کلان یاری می کند.

گزارش پیش رو شاخص های مهم این صنعت را در بازه های سالیانه و ۳ ماهه چهارم سال ۱۴۰۲ با دوره های گذشته مقایسه می کند. امید است شاهد بهبود و پیشرفت در صنعت حمل و نقل ریلی باشیم.

شاخص های بخش باری

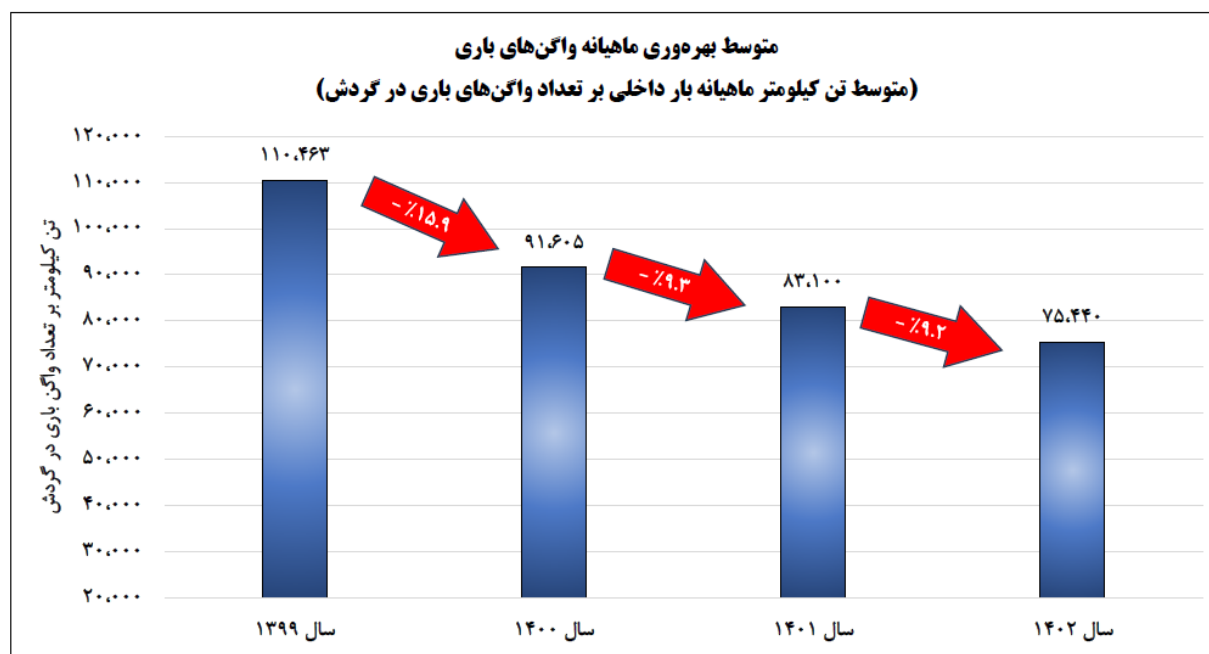
شاخص های بخش مسافری

شاخص های بخش نیروی کشش

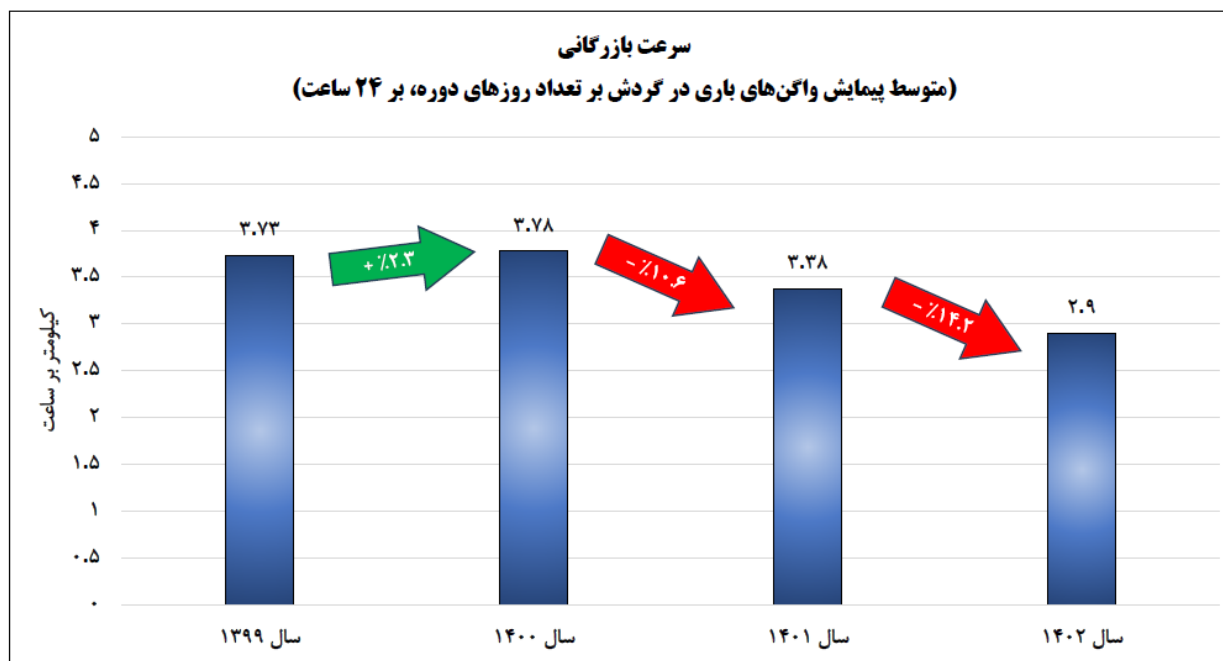
روند تغییرات شاخص‌های مهم بخش باری در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
تناژ داخلی	هزار تن	۴۹/۷۵۸	۴۴/۹۷۴	۴۳/۰۰۶	۴۱/۴۲۸
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		-۹.۶	-۴.۴	-۳.۷
تناژ ترانزیت	هزار تن	۸۰۷	۱/۹۳۸	۱/۴۳۳	۱/۵۷۰
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		۱۴۰.۱	-۲۶.۱	۹.۶
تناژ کل	هزار تن	۵۰/۵۶۵	۴۶/۹۱۲	۴۴/۴۳۹	۴۲/۹۹۸
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		-۷.۲	-۵.۳	-۳.۲
تن کیلومتر داخلی	میلیون تن کیلومتر	۳۵/۰۵۳	۳۰/۰۶۷	۲۸/۸۲۴	۲۷/۶۱۱
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		-۱۴.۲	-۴.۱	-۴.۲
تن کیلومتر ترانزیت	میلیون تن کیلومتر	۹۱۰	۲/۸۲۵	۱/۴۲۵	۱/۵۲۵
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		۲۱۳.۴	-۵۰.۰	۷.۰
تن کیلومتر کل	میلیون تن کیلومتر	۳۵/۹۶۳	۳۲/۹۱۹	۳۰/۲۴۹	۲۹/۱۳۶
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		-۸.۵	-۸.۱	-۳.۷
تعداد واگن باری در گردش	دستگاه	۲۶/۴۴۴	۲۷/۳۵۲	۲۸/۹۰۵	۳۰/۵۰۰
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		۳.۴	۵.۷	۵.۵
مسافت پیمایش واگن‌ها	میلیون کیلومتر	۸۶۳	۹۰۶	۸۵۶	۷۷۵
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		۵.۰	-۵.۵	-۹.۵
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های باری	تن کیلومتر به ازای هر واگن	۱۱۰/۴۶۳	۹۱/۶۰۵	۸۳/۱۰۰	۷۵/۴۴۰
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		-۱۵.۹	-۹.۳	-۹.۲
سرعت بازرگانی واگن‌های باری	کیلومتر بر ساعت	۳.۷۳	۳.۷۸	۳.۳۸	۲.۹۰
	درصد تغییرات نسبت به سال قبل		۲.۳	-۱۰.۶	-۱۴.۲

متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های باری در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

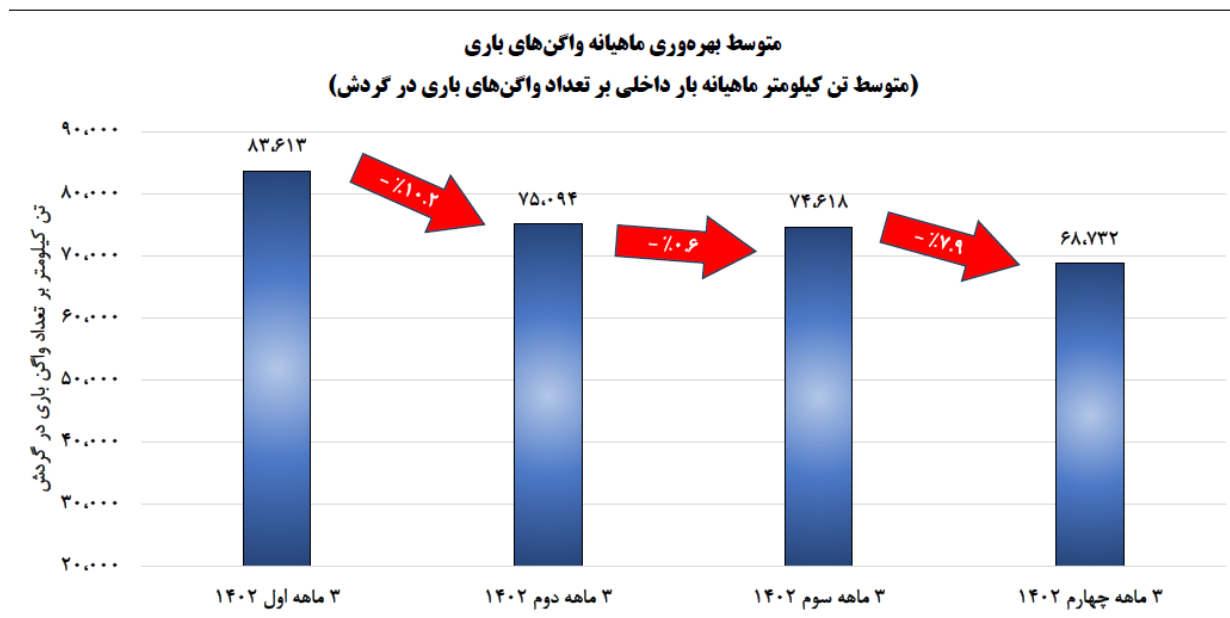
سرعت بازرگانی واگن‌های باری در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

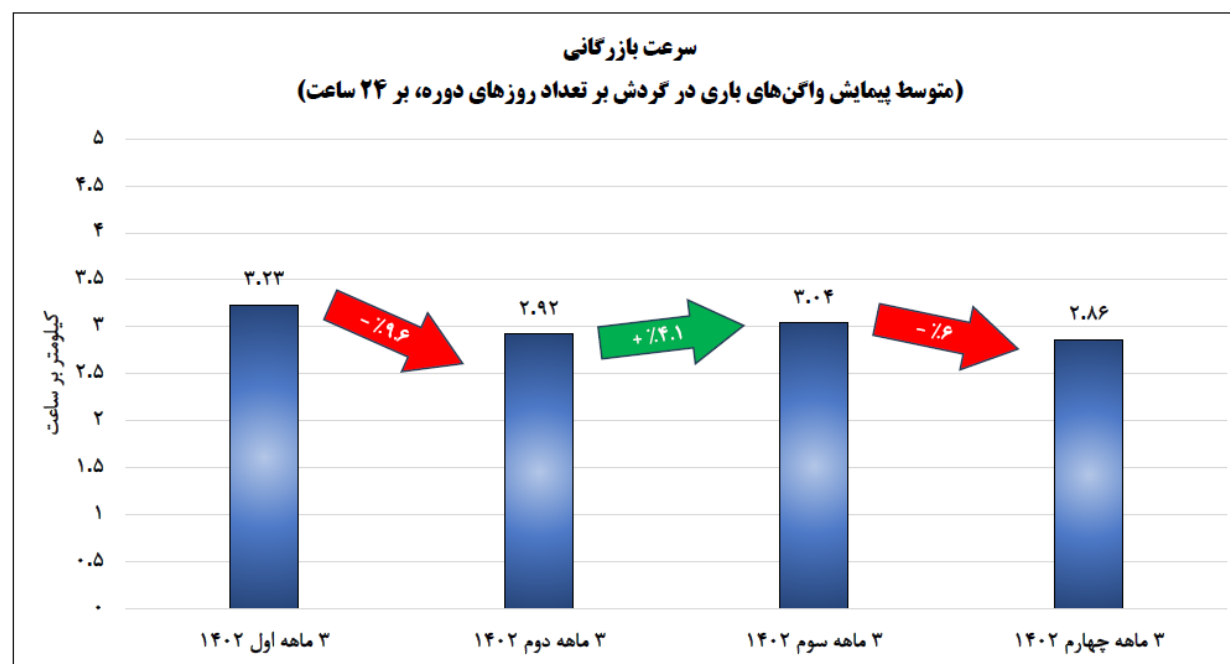
روند تغییرات شاخص‌های مهم بخش باری در فصل اخیر

شاخص	واحد	۳ ماهه اول ۱۴۰۲	۳ ماهه دوم ۱۴۰۲	۳ ماهه سوم ۱۴۰۲	۳ ماهه چهارم ۱۴۰۲
تناژ داخلی	هزار تن	۱۱/۲۶۴	۱۰/۰۸۴	۱۰/۲۹۹	۹/۷۸۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۱۰.۵	۲.۱	-۵.۰
تناژ ترانزیت	هزار تن	۳۷۰	۲۸۷	۴۵۷	۴۵۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۲۲.۴	۵۹.۲	-۰.۲
تناژ کل	هزار تن	۱۱/۶۳۴	۱۰/۳۷۱	۱۰/۷۵۶	۱۰/۲۳۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۱۰.۹	۳.۷	-۴.۸
تن کیلومتر داخلی	میلیون تن کیلومتر	۷/۵۵۴	۶/۸۴۹	۶/۸۸۴	۶/۳۴۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۹.۳	۰.۵	-۷.۸
تن کیلومتر ترانزیت	میلیون تن کیلومتر	۲۳۹	۲۷۰	۴۸۳	۵۲۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۱۳.۰	۷۸.۹	۱۰.۴
تن کیلومتر کل	میلیون تن کیلومتر	۷/۷۹۳	۷/۱۱۹	۷/۳۶۷	۶/۸۷۷
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۸.۶	۳.۵	-۶.۷
تعداد واگن باری در گردش	دستگاه	۳۰/۱۱۵	۳۰/۴۰۲	۳۰/۷۵۲	۳۰/۷۶۷
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۱.۰	۱.۲	۰.۰
مسافت پیمایش واگن‌ها	میلیون کیلومتر	۲۱۷	۱۹۸	۲۰۲	۱۹۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۸.۸	۲.۰	-۵.۹
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های باری	تن کیلومتر به ازای هر واگن	۸۳/۶۱۳	۷۵/۰۹۴	۷۴/۶۱۸	۶۸/۷۳۲
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۱۰.۲	-۰.۶	-۷.۹
سرعت بازرگانی واگن‌های باری	کیلومتر بر ساعت	۳/۲۳	۲.۹۲	۳.۰۴	۲.۸۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۹.۶	۴.۱	-۶.۰

متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های باری در ۴ فصل اخیر

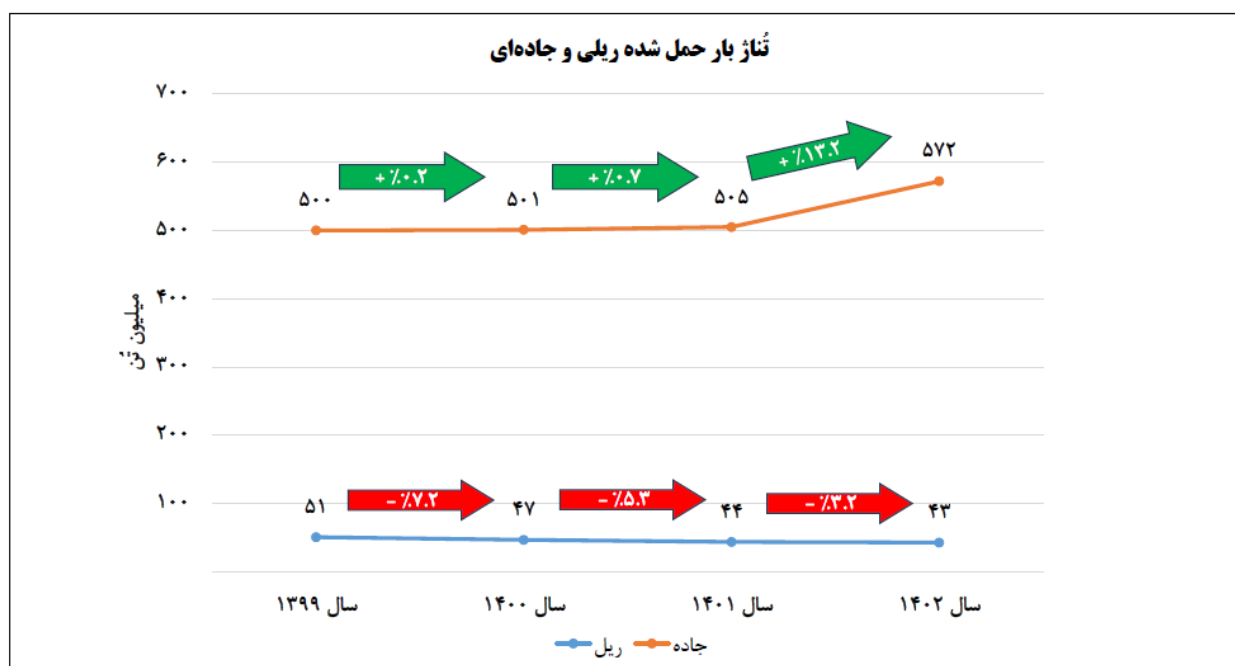
سرعت بازرگانی واگن‌های باری در ۴ فصل اخیر

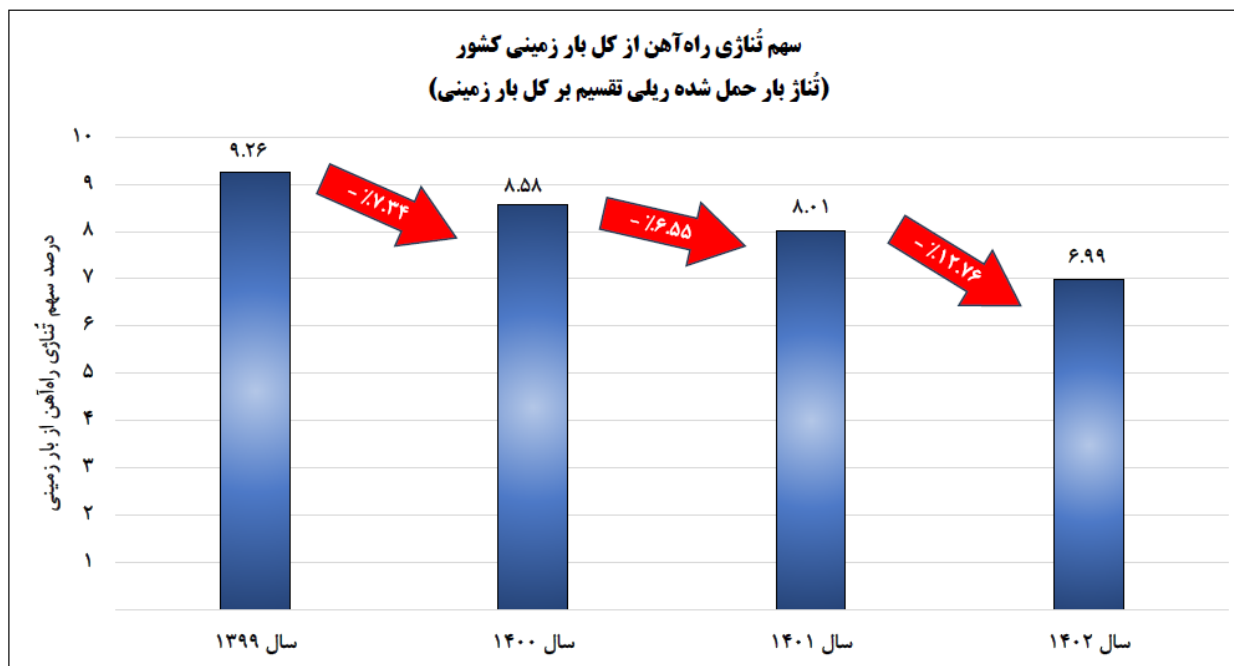
مقایسه عملکرد حمل بار ریلی و جاده‌ای کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
تناژ بار حمل شده جاده‌ای (با بارنامه)	میلیون تن	۵۰۰	۵۰۱	۵۰۵	۵۷۲
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		+۰.۲	+۰.۷	+۱۳.۲
تناژ بار حمل شده ریلی	میلیون تن	۵۱	۴۷	۴۴	۴۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۷.۲	-۵.۳	-۳.۲
سهم تناژی ریل از بار زمینی	درصد	۹.۲۶	۸.۵۸	۸.۰۱	۶.۹۹
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۷.۳۴	-۶.۵۵	-۱۲.۷۶
تن کیلومتر بار حمل شده جاده‌ای (با بارنامه)	میلیون تن کیلومتر	۲۵۵/۴۲۵	۲۵۹/۶۰۶	۲۶۷/۹۱۵	۲۹۳/۰۹۷
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		+۱.۶	+۳.۲	+۹.۴
تن کیلومتر بار حمل شده ریلی	میلیون تن کیلومتر	۳۵/۹۶۳	۳۲/۹۱۹	۳۰/۲۴۹	۲۹/۱۳۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۸.۵	-۸.۱	-۳.۷
سهم تن کیلومتری ریل از بار زمینی	درصد	۱۲.۳۴	۱۱.۲۵	۱۰.۱۵	۹.۰۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۸.۸۲	-۹.۸۵	-۱۰.۹۴

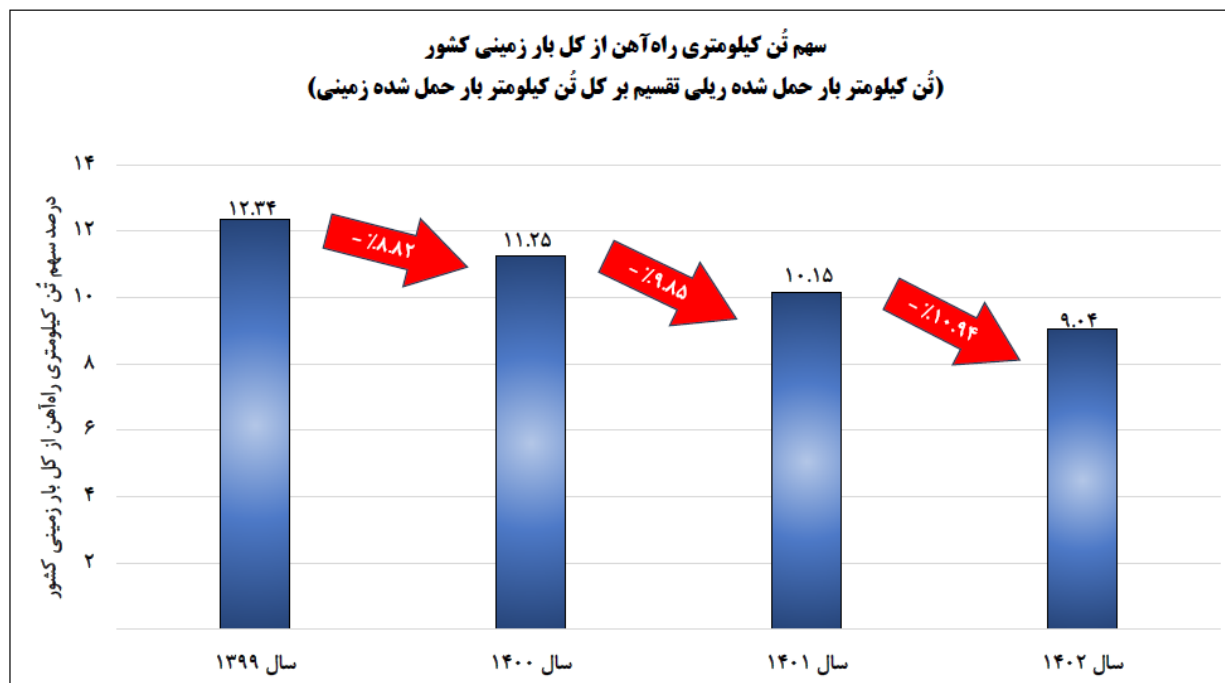
مقایسه عملکرد حمل بار ریلی و جاده‌ای کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

سهم تناژی راه آهن از کل بار زمینی کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

سهم تن کیلومتری راه آهن از کل بار زمینی کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص‌های بخش باری

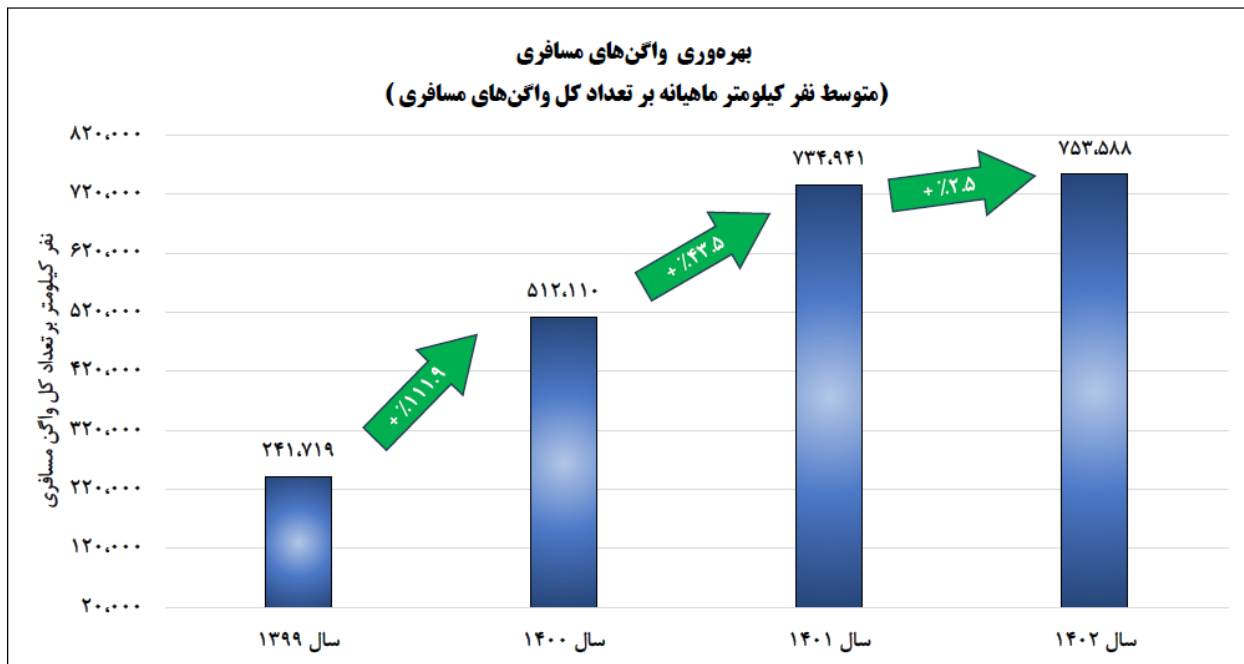
شاخص‌های بخش مسافری

شاخص‌های بخش نیروی کشش

روند تغییرات شاخص‌های مهم بخش مسافری در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
تعداد مسافر	هزار نفر	۱۰/۹۰۷	۲۰/۶۰۱	۲۹/۶۶۶	۳۱/۷۸۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۸۸.۹	۴۴.۰	۷.۱
نفر کیلومتر	میلیون نفر کیلومتر	۵/۱۰۸	۱۱/۰۳۷	۱۵/۹۱۰	۱۶/۵۹۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۱۱۶.۱	۴۴.۲	۴.۳
تعداد کل واگن مسافری	دستگاه	۱/۷۶۱	۱/۷۹۶	۱/۸۰۴	۱/۸۳۵
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۲.۰	۰.۴	۱.۷
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های مسافری	نفر کیلومتر به ازای هر واگن	۲۴۱/۷۱۹	۵۱۲/۱۱۰	۷۳۴/۹۴۱	۷۵۳/۵۸۸
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۱۱۱.۹	۴۳.۵	۲.۵

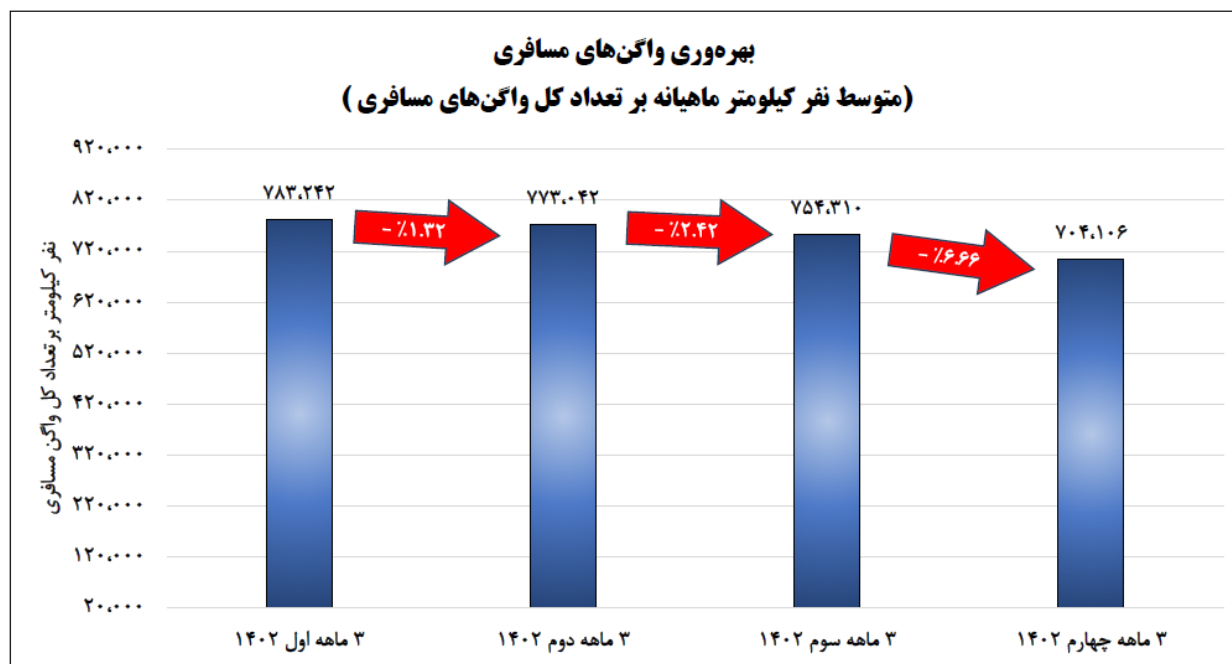
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های مسافری در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

روند تغییرات شاخص‌های مهم بخش مسافری در ۴ فصل اخیر

شاخص	واحد	۳ ماهه اول ۱۴۰۲	۳ ماهه دوم ۱۴۰۲	۳ ماهه سوم ۱۴۰۲	۳ ماهه چهارم ۱۴۰۲
تعداد مسافر	هزار نفر	۸/۱۶۴	۸/۰۶۴	۸/۰۴۷	۷/۵۰۹
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۱.۲	-۰.۲	-۶.۷
نفر کیلومتر	میلیون نفر کیلومتر	۴/۳۰۰	۴/۲۴۴	۴/۱۵۷	۳/۸۹۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۱.۳	-۲.۰	-۶.۴
تعداد کل واگن مسافری	دستگاه	۱/۸۳۰	۱/۸۳۰	۱/۸۳۷	۱/۸۴۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۰.۰	۰.۴	۰.۳
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های مسافری	نفر کیلومتر به ازای هر واگن	۷۸۳/۲۴۲	۷۷۳/۰۴۲	۷۵۴/۳۱۰	۷۰۴/۱۰۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۱.۳۲	-۲.۴۲	-۶.۶۶

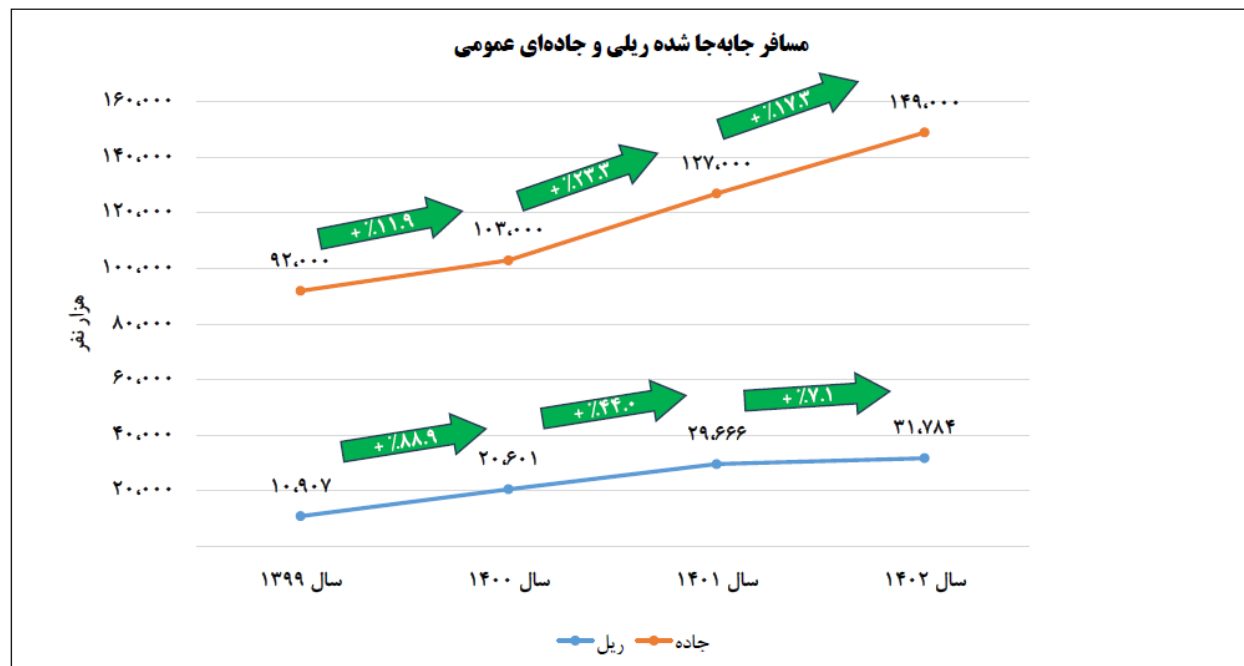
متوسط بهره‌وری ماهیانه واگن‌های مسافری در ۴ فصل اخیر

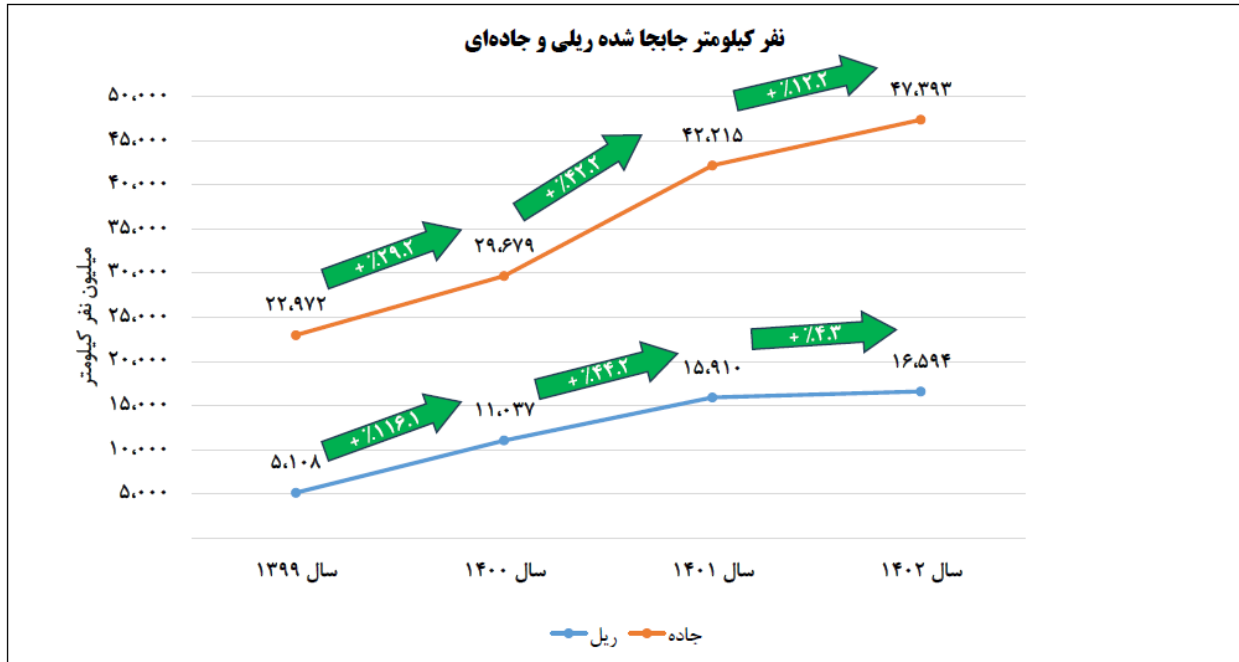
مقایسه عملکرد جابه‌جایی مسافر ریلی و جاده‌ای کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
مسافر جابه‌جا شده جاده‌ای عمومی (با صورت وضعیت)	هزار نفر	۹۲/۰۰۰	۱۰۳/۰۰۰	۱۲۷/۰۰۰	۱۴۹/۰۰۰
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۱۱.۹	۲۳.۳	۱۷.۳
مسافر جابه‌جا شده ریلی	هزار نفر	۱۰/۹۰۷	۲۰/۶۰۱	۲۹/۶۶۶	۳۱/۷۸۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۸۸.۹	۴۴.۰	۷.۱
سهم نفری ریل از جابه‌جایی مسافر زمینی عمومی	درصد	۱۰.۶۰	۱۶.۶۷	۱۸.۹۴	۱۷.۵۸
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۵۷.۲۶	۱۳.۶۲	-۷.۱۸
نفر کیلومتر جابه‌جا شده جاده‌ای عمومی (با صورت وضعیت)	میلیون نفر کیلومتر	۲۲/۹۷۲	۲۹/۶۷۹	۴۲/۲۱۵	۴۷/۳۹۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۲۹.۲	۴۲.۲	۱۲.۲
نفر کیلومتر جابه‌جا شده ریلی	میلیون نفر کیلومتر	۵/۱۰۸	۱۱/۰۳۷	۱۵/۹۱۰	۱۶/۵۹۴
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۱۱۶.۱	۴۴.۲	۴.۳
سهم نفر کیلومتری ریل از نفر کیلومتر جابه‌جا شده عمومی	درصد	۱۸.۱۹	۲۷.۱۱	۲۷.۳۷	۲۵.۹۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۴۹.۰۴	۰.۹۶	-۵.۲۶

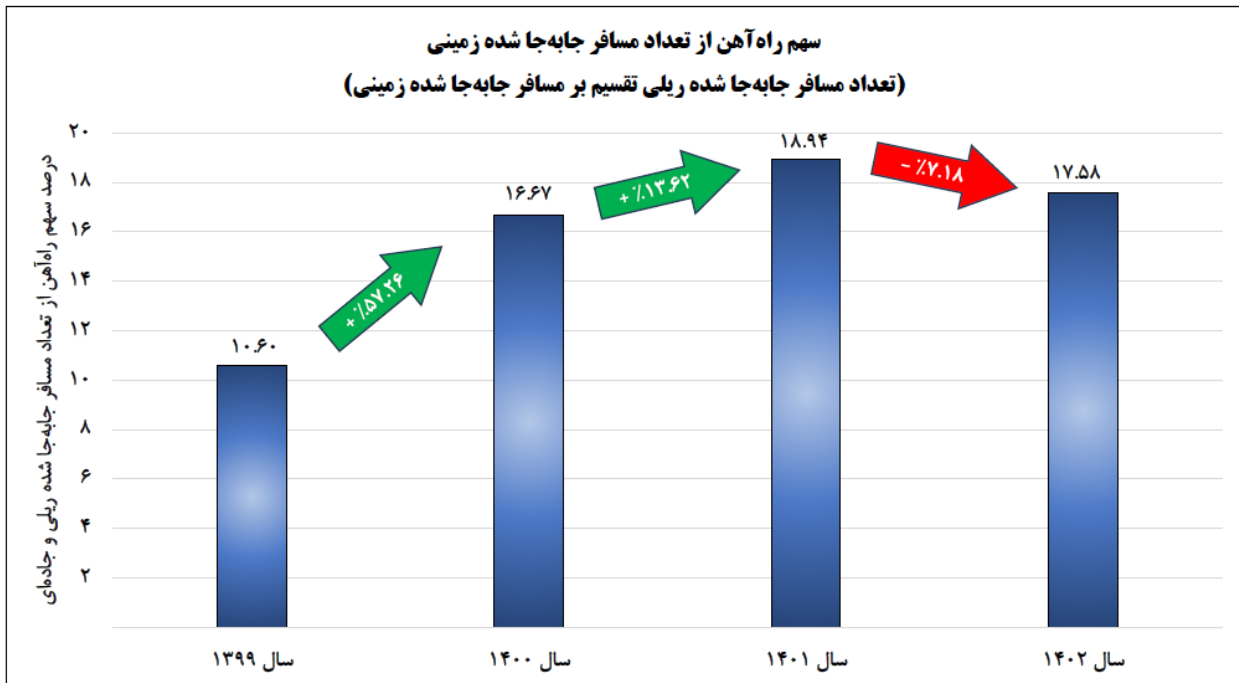
مقایسه عملکرد جابه‌جایی مسافر ریلی و جاده‌ای کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

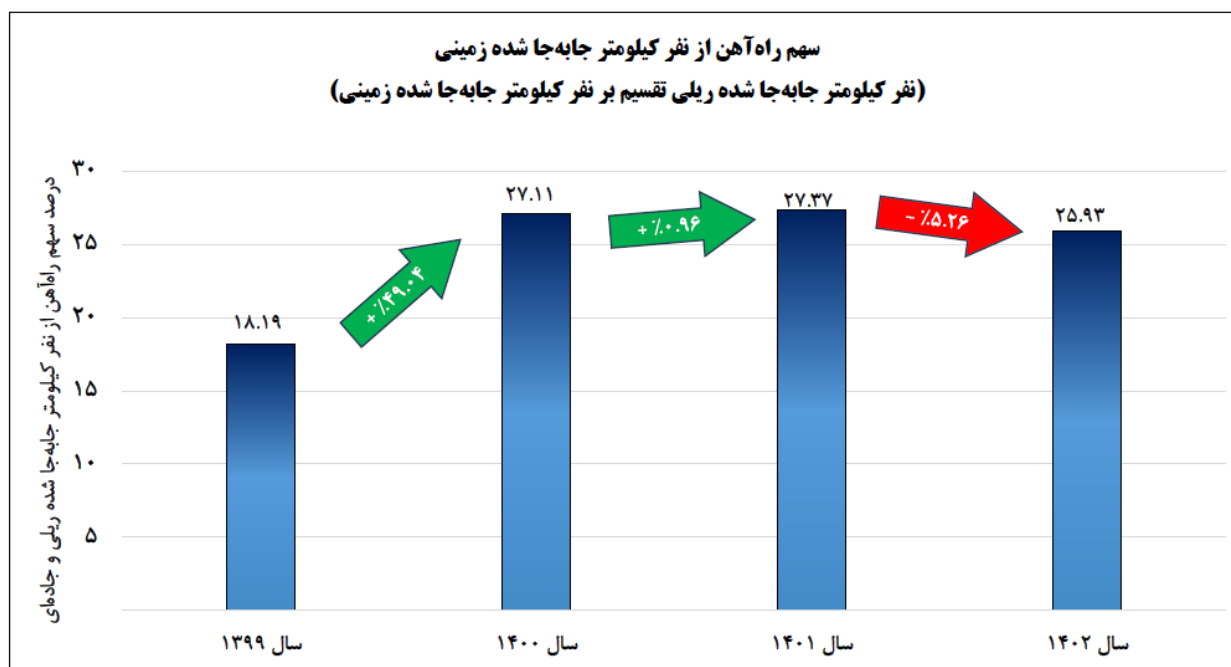
مقایسه عملکرد جابه‌جایی مسافر ریلی و جاده‌ای کشور در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

سهم راه‌آهن از تعداد مسافر جابه‌جا شده ریلی و جاده‌ای

سهم راه آهن از نفر کیلومتر جابه‌جا شده ریلی و جاده‌ای

شاخص‌های بخش باری

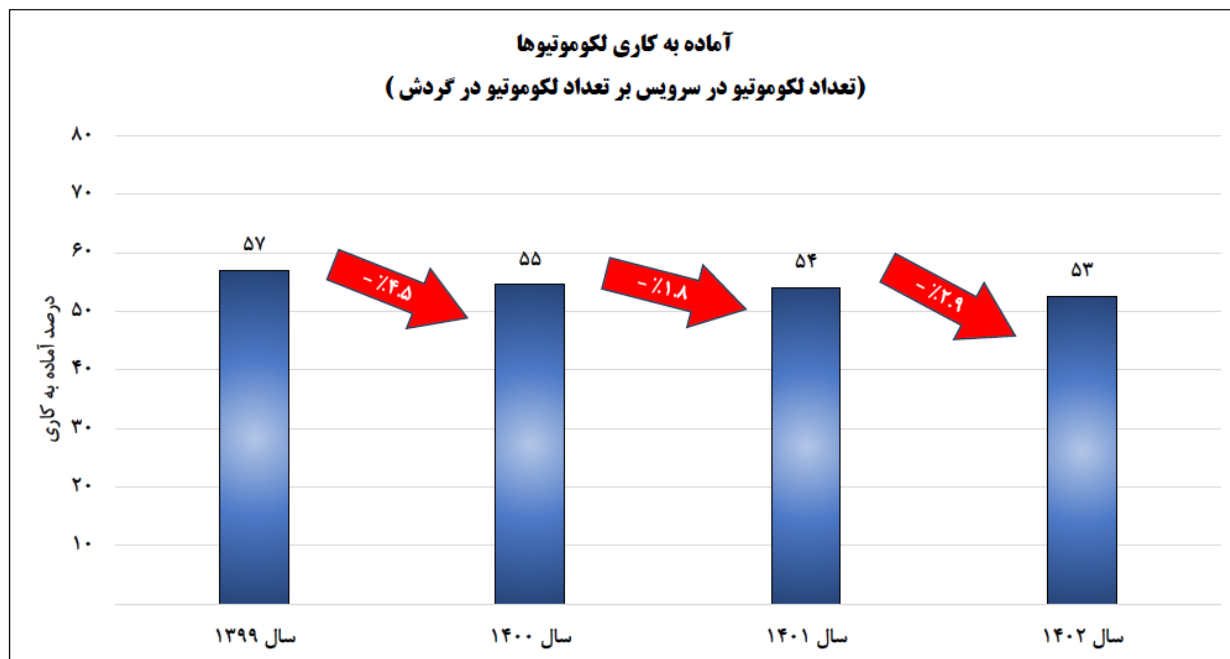
شاخص‌های بخش مسافری

شاخص‌های بخش نیروی کشش

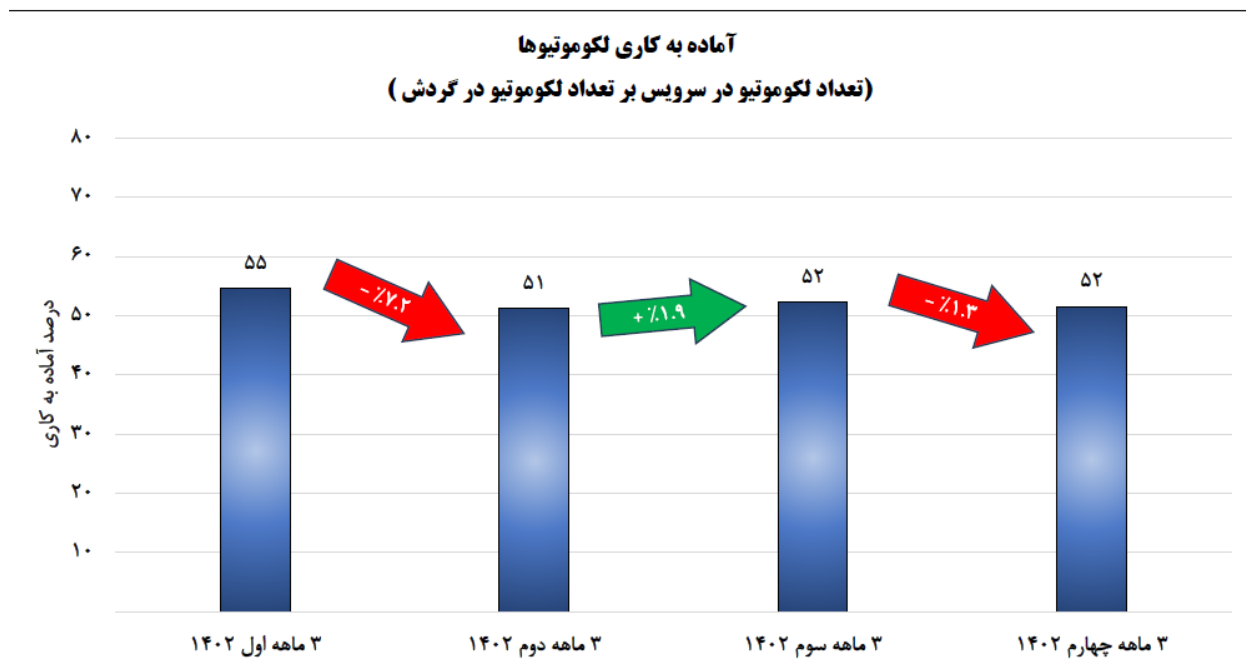
رند تغییرات شاخص‌های مهم بخش نیروی کشش در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
تعداد لکوموتیو در سرویس	دستگاه	۵۴۳	۵۲۱	۵۲۶	۵۲۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۴.۱	۱.۰	-۰.۶
تعداد کل لکوموتیو	دستگاه	۹۵۴	۹۵۵	۹۷۳	۹۹۶
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		۰.۱	۱.۹	۲.۴
درصد آماده به کاری لکوموتیوها	درصد	۵۷	۵۵	۵۴	۵۳
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل		-۴.۵	-۱.۸	-۲.۹

آماده به کاری لکوموتیوها در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با ۳ سال گذشته

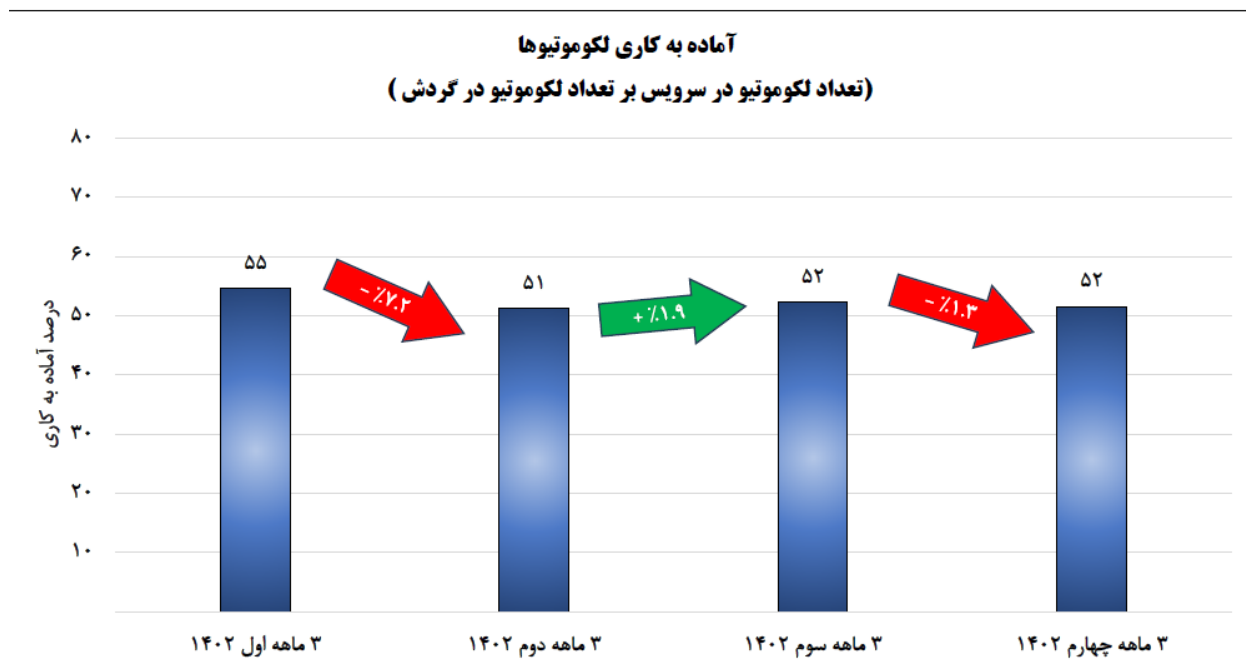

آماده به کاری لکوموتیوها در ۴ فصل اخیر

روند تغییرات شاخص‌های مهم بخش نیروی کشش در ۴ فصل اخیر

شاخص	واحد	۳ ماهه اول ۱۴۰۲	۳ ماهه دوم ۱۴۰۲	۳ ماهه سوم ۱۴۰۲	۳ ماهه چهارم ۱۴۰۲
تعداد لکوموتیو در سرویس	دستگاه	۵۴۰	۵۰۹	۵۲۲	۵۱۸
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۵٫۷	۲٫۶	-۰٫۸
تعداد کل لکوموتیو	دستگاه	۹۹۰	۹۹۴	۱۰۰۰	۱۰۰۵
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	۰٫۴	۰٫۶	۰٫۵
درصد آماده به کاری لکوموتیوها	درصد	۵۵	۵۱	۵۲	۵۲
	درصد تغییرات نسبت به دوره قبل	-	-۷٫۲	۱٫۹	-۱٫۳

در سال ۱۴۰۲ تمامی شاخصهای عملکردی **حمل بار ریلی**، به استثناء شاخص های مرتبط با حمل بار ترانزیتی، نسبت به سه سال گذشته آن کاهش یافته است. به طور مشخص **تناژ و تن کیلومتر بار حمل شده** در سال ۱۴۰۲ به ترتیب ۴۳ میلیون تن و ۲۹ میلیارد تن کیلومتر بوده است که کمترین مقادیر این شاخصها در چهار سال اخیر می باشد. از دیگر شاخص های مهم حمل بار ریلی می توان به بهره وری و سرعت بازرگانی واگن های باری اشاره نمود که مقدار چابکی سیستم حمل بار را نشان می دهند. متأسفانه این دو شاخص نیز در سال ۱۴۰۲ کمترین مقادیر را در میان چهار سال اخیر به خود اختصاص داده اند.

همچنین اگر شاخص های عملکردی حمل بار را به صورت فصلی طی سال ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار دهیم پی خواهیم برد که در زمستان ۱۴۰۲ به استثناء شاخص های مرتبط با حمل بار ترانزیتی، تمامی شاخصها کاهش یافته اند و کمترین مقدار را نسبت به سه فصل پیشین دارند. معنی این روند، آن است که این شاخصها از آغاز سال ۱۴۰۳ نیز روند کاهشی خود را ادامه می دهند.

با نگاهی به نقش راه آهن در حمل بار کشور درمی یابیم که بر خلاف چشم اندازهای تعیین شده در اسناد بالادستی مبنی بر افزایش سهم حمل بار ریلی تا دست کم ۳۰ درصد از کل بارهای زمینی کشور، سهم این شیوه حمل و نقلی به حدود ۷ درصد از کل تناژ بار حمل شده زمینی و حدود ۹ درصد از تن کیلومتر بار حمل شده زمینی رسیده که در سال های اخیر روندی کاهشی و نگران کننده بوده است.

اما در بخش مسافری، عملکرد خوبی در سال ۱۴۰۲ به ثبت رسیده است. جا به جایی ۳۲ میلیون مسافر (معادل با ۱۶.۵ میلیارد نفر کیلومتر) بر عملکرد قابل قبول این بخش در سال گذشته صحنه می گذارد. از طرفی متأسفانه بررسی شاخص های مربوط به بخش مسافری به صورت فصلی در سال ۱۴۰۲ حاکی از کاهش هر سه شاخص تعداد مسافر، نفر کیلومتر و بهره وری واگن های مسافری در هر فصل نسبت به فصل پیش از خود است. این روند کاهش طی سال ۱۴۰۲، مشابه بخش باری، ثابت می کند که روند کاهشی این شاخصها در سال ۱۴۰۳ نیز تداوم خواهد داشت.

در سال ۱۴۰۲، سهم راه آهن از جا به جایی مسافر زمینی عمومی نسبت به سال قبل کاهش یافته و از نظر تعداد مسافر به ۱۷.۶ درصد و از نظر شاخص نفر-کیلومتر به ۲۶ درصد رسیده است.

با وجود افزایش تعداد کل لکوموتیوهای کشور در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱، تعداد لکوموتیو آماده به کار کاهش یافته است. آماده به کاری لکوموتیوها در سال گذشته به ۵۳ درصد رسیده که کمترین مقدار این شاخص در ۴ سال اخیر را نشان می دهد. تاثیر مستقیم بخش نیروی کشش بر عملکرد حمل بار و مسافر ریلی بیانگر لزوم توجه حاکمیت به چالش های این بخش و شکست ایده ی حفظ تصدی گری دولت در این حوزه است. لذا عملی نمودن راهکارهای پیشنهادی خبرگان صنعت حمل و نقل ریلی برای برون رفت از این شرایط بحرانی ضروری می باشد. باید توجه داشت هر چند که در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ تعداد ۲۳ دستگاه لکوموتیو به آمار میانگین ماهیانه تعداد کل لکوموتیوهای کشور اضافه شده، اما در مقابل تعداد ۳ دستگاه لکوموتیو از آمار میانگین ماهیانه تعداد لکوموتیوهای آماده به کار در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ کم شده است و این بدان معناست که در برابر افزایش ۲۳ دستگاهی، ۲۶ دستگاه لکوموتیو طی سال ۱۴۰۲ از مدار خدمت خارج شده اند.

در سال ۱۴۰۲ اتفاقات زیر بر صنعت حمل و نقل ریلی کشور اثرگذاری جدی داشته اند:

- رشد سوانح ریلی و تحمیل بخش زیادی از خسارت های آنها بر بخش خصوصی
- توقیف طولی مدت تعداد زیادی از واگن های باری و مسدودسازی سیستم صدور بارنامه شرکت های بخش خصوصی به بهانه های غیرموجه و خلاف قانون دسترسی آزاد به شبکه حمل و نقل ریلی
- تداوم ترک فعل و نقض عهد راه آهن در آزادسازی قیمت بلیت قطارهای مسافری ۵ ستاره که منجر به زیان دهی بیشتر این قطارها شده است.
- فسخ سفارش های ساخت واگن از طرف سرمایه گذاران بخش خصوصی و خالی ماندن ظرفیت کارخانه های واگن سازی

- بی توجهی دولت به نامه تاریخی تشکلهای و فعالان حوزه حمل و نقل ریلی به ریاست محترم جمهور (نامه شماره ۱۴۰۲/۵۰۸/الف مورخ ۱۴/۰۵/۱۴۰۲) و تشدید بی سابقه بحران در این بخش حیاتی اقتصاد کشور
- افزایش ۴ باره تعرفه دسترسی به شبکه ریلی طی سال ۱۴۰۲ (در تاریخ های ۱۴۰۲/۰۳/۰۱، ۱۴۰۲/۰۳/۱۶، ۱۴۰۲/۰۹/۰۵ و ۱۴۰۲/۱۱/۱۴) مجموعاً به مقدار حداقل ۴۷٪ و حداکثر ۱۲۰٪ و بی توجهی به دستور صریح معاون اول محترم رئیس جمهور مبنی بر لغو بخش نامه شرکت راه آهن مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۸

منبع: ماهنامه آماری ۱۲ ماهه شرکت راه آهن ج.ا.ا.